

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek.

List velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr. za četrť leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v stolnem farovžu. Deležniki tiskovn. društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodava knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi ne sprejemajo. — Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr., in vsakokrat za kolek 30 kr.

Program avstrijske pravne stranke.

Ker se je za drugo polletje precej novih naročnikov oglasilo, posnamemo iz prejšnje številke prvi del razglašenega programa „pravne stranke“. To storimo tudi zato, da imajo častiti bralci ves program pred očmi ter sami sodijo, je-li prav in pošteno, stranko s takimi načeli psovati, češ, da je „reakcionarna“, starokopitna. Kakošna spaka je ta „reakcija“, da se je nekteri mladokopitneži takó bojé? — Program je isti, kakor ga imajo vsi federalisti v Avstriji, s tem edinim razločkom, da poudarja tudi pravico katoliški cerkvi v raznih zadevah življenja. Če je to „reakcija“, starokopitarstvo, je Zveličar sam največi starokopitnež bil, ker je svojim apostolom in njih naslednikom naročal:

„Pojdite in učite vse narode . . . učite jih, spolnovati vse, kar sem vam naročal.“

Kdo dolži pravno stranko, da je starokopitna? Le liberalni listi v imenu liberalne pritikline, ki je doslej zvonec nosila v Avstriji. In kaj je iz Avstrije napravila? Dunajski demokrat, dr. Schrank, je opisal te dni v nekem dunajskem shodu to pritiklino z naslednjimi besedami: „Nijedna zguba“ ni Avstriji toliko škodovala kakor ti možjé, ki hoté vedno le dobivati in zopet pridobivati ter skušajo le svoje premoženje množiti“. — Demokrat Schrank je pravo zadel.

Liberalci so svoj liberalizem le v tem kazali, da so „inteligenco“ po mestih in trgih zoper kat. cerkev podhujskovali, narode med sebo razdražili, razuzdanost in surovost povsod zagovarjali in pospeševali, brezversko šolo napravili, v neštevilnih sleparskih bankah ljudem denar iz žepa kradli in sebe skušali obogatiti! Po pravici tem ljudem demokrat Schrank pod nos daje, da Avstrije

veča nesreča z adeti ni mogla, kakor da so ti lažiliberenci — svojevoljno gospodovali!

Če si v teh žalostnih in za Avstrijo pogubnih časih poštenjaki vseh narodov v roko sežejo ter kot „pravna“ stranka na to delajo, da pridejo v državni zbor in na krmilo vestni, krščanski možjé, naj bi zopet vladala na svetu krščanska pravica; bi človek mislil, da bodo vsi, ki zares svoj narod in Avstrijo ljubijo, z vsemi močmi pripomagali, da z maga „pravna“ stranka in se država zopet na krščansko podlago postavi. Namesto tega pa prisopiha s potnim obrazom zdaj s tega, zdaj z drugega kota slovenske domovine naše liberalec ter vzdihuje: „Reakcija!“ starokopitarstvo! I no, vsak po svojem. Ko je zadolženemu rudečkarju in zapravljivcu v Belleville (pariškem predmestju) sodnijski sluga prinesel beksel ali menjico, katerej je bil čas obtekel ter je bilo treba plačati, se je zapravljivec zadril: „Glej, glej, reakcija že pa zopet glavo vzdiguje!“ — Če srenjski župan za lep red skrbi, vlačuge in postopače odganja ter vinskim bratom čez policijsko uro vina točiti ne pusti, se tudi paglavci nad njim deró: To je reakcionar, starokopitnež! Tedaj vsak po svojem. Vprašanje pa nikakor več ni, kdo da ima prav: on, ki je za pravico, ali pa on, ki hoče vse le po svoji volji imeti?

Da ima „pravna stranka“ prav, oni pa ne, ki jo s „starokopitneži“ pitajo, bo pokazal najbolj nje program. Berite ga pazljivo in potem sodite!

Program se glasi:

A.

V državnopravnem oziru:

Pravna stranka je za to, da

I. Monarhija pod vladajočo najvišjo cesarsko rodovino na podlagi pragmatične sankcije nerazdeljiva vkupej ostane;

II. da se posameznim kraljestvom in deželam v državi ohrani samostalnost, zgodovinska samovlastnost*) in celota; (**)

III. da se javno pravo v deželni kakor državni ustavi uravna in lepo razvija na krščanski podlagi.

Da se pa vse to doseže, se morajo po pričanju pravne stranke naslednja načela pripoznati in izvrševati:

1. Deželne pravice se ne smejo drugače spremeniti, kakor po postavnem deželnem zboru z vladarjevim privoljenjem;

2. Pravica, postave dajati, pripada prav za prav deželi, oziroma deželnemu zboru in pa vladarju. — Postavodaja gledé onih zadev, katere so po svoji naravi skupne zadeve, se izroči skupščini poslancev (delegatov) iz deželnih zborov zbranih. — V vseh družih, ne skupnih zadevah gre postavodaja deželnemu zboru v zavezi z vladarjem. —

3. Deželnim zborom ostane pridržano, da, če je treba z drugimi deželnimi zbori gledé postavodaje se sporazumeti, volijo za to posebne deputacije; toda samostalnost vsake dežele ostati mora pri tem nedotakljiva.

4. Uprava gledé skupnih zadev pripada ministerstvu, katero pa čez te zadeve segati ne sme; upravo gledé vseh drugih, ne skupnih zadev, pa izvršuje deželna vlada, zastopana po deželnem ministru pri cesarju. (***) — Ministerstvo za skupne zadeve je odgovorno skupščini deželnih poslancev (ki imajo pravico v teh rečeh sklepati — to so delegacije); deželna vlada je pa gledé uprave ne skupnih zadev odgovorna deželnemu zboru.

5. Tem načelom primerno stališče vsake dežele nasproti vladarju in drugim kraljestvom in deželam se uravna med dotično deželo in vladarjem po posebnem deželnem ustavu (Landesgrundgesetz.)

6. Volilni redi (Wahlordnungen) morajo v resnici razmeram in potrebam dežel primerni biti ter se mora volilna pravica tudi pravično razdeliti in njeno izvrševanje kolikor mogoče zljajšati. —

(Sledi opazka, da pravna stranka decemberskega ali Beustovega ustava [1867] ne pripoznava, torej se tudi ne udeležuje delovanja v državnem zboru, ki se opira na ta ustav. Kaj da bodo voditelji stranke zdaj sklenoli, ko pride drž. zbor iz direktnih volitev, še ne vemo.)

Avstrijska pravna stranka dela torej pred vsem na to, da se sprava po ome-

*) Nasproti sedanjemu centralizmu, kateri je proti oktoberski diplomii.

**) Glej o tem razlaganje v „Gosposdarju“ šte. 21. stran 164.

***) To nas pripelje, če pravna stranka zmaga in na krmilo pride, do — „zedinjene Slovenije“, druge naravnne poti ni. Vredn.

njenih njenih načelih godi ter ustvari ustav, ki bode oprt na trdno podlago deželnih pravic (organische Rechtsentwicklung.)

B.

Cerkveno vprašanje.

1. Avstrijska pravna stranka je za samosvojest in svobodo katoliške cerkve kakor sploh za pravico in svobodo vseh postavno pripoznanih verskih družeb, in za samostalno gospodarjenje s cerkvenim premoženjem in ustanovami (štiften-gami).

2. Na kolikor ima posveta postavodaja pri uravnanji razmer med kat. cerkvijo in postavno pripoznanimi verskimi družbami in med državno govoriti, pripada to oblasti deželnih zborov proti vladarskemu potrjenju.

C.

Šolsko vprašanje.

Postavodaja v zadevah šolske uredbe spada pod oblast deželnih zborov proti vladarskemu potrjenju. — Kako tedaj uravnati postavodajo v šolskih rečeh, nima avstrijska pravna stranka nič s tem opraviti.

Gledé pa na to, da sedanje šolske postave in naredbe

1. s šolskim primoranjem in s šolnino v prid brezverske šole v nedotakljivo pravico rodbine do poduka in vzreje segajo;

2. da s centralizacijo postavodaje pravico dežel do samovlastne uravnave šolskih zadev zatirajo;

3. da kat. cerkvi in vsem postavno pripoznanim verskim družbam kratijo in jemljejo pravico, vpliv imeti pri šolski uredbi in šolskem vodstvu, kar jim bistveno pripada, — posebno še gledé na to, da po sedanjih postavi ni moč ohraniti in ustanoviti verskih šol, in da se premoženje, za verske šole sporočeno, rabi za brezverske šole; — spoznava avstrijska pravna stranka nujno potrebo, da se šolske postave celó popravijo.

D.

Narodno vprašanje.

Gledé narodnih zadev je avstrijska pravna stranka:

1. za popolno enakopravnost vseh narodnosti v javnem življenju, posebno v šoli, uradu in gledé političnih pravic.

2. Narodnim manjšinam (n. pr. Slovencem na Štajerskem in Koroškem) se zagotovi obramba v posebni narodnostni postavi, ki se z njimi v deželnem zboru določi in deželnemu ustavu vknjiži. —

Tu je tedaj — seveda le v najkrajših besedah, kakor ne more pri načrtih drugače biti — program vseh avstrijskih poštenjakov, ki hočejo, da v vseh razmerah samovolje neha in pravica zmaga,

naj bi tako mir se povrnul v splošno našo domovino, starodavno Avstrijo, pod žezlom habsburške vladarske rodovine. In kdor je poštenjak, ter boče ljudstvu voditeljem biti ali pa v javnosti govoriti o tej stranki, naj bere Weiss-Starckenfels-ovo knjigo: „Kleiner pol. Katechismus der österr. Rechtspartei“, ki stane le 25 kr., in prepričal se bo, da je vse grda laž, kar se temu programu očita. Zadovoljni edino le tisti s programom ne bodo, ki nočejo o kat. cerkvi in sploh o krščanstvu v javnem življenju ničesar slišati. To so pa nihilisti ali ničevci, s katerimi se ni pogajati, kakor tudi pravice nimajo, poštenim državljanom svojo ničevost vsiljevati. — Gorjé pa vsakemu, kdor v svoji potuhnjenosti in nevednosti ljudstvo na krivo pot speljava!

Cerkvene zadeve.

Pomenljiv katolišk glas zastran prihodnjih volitev.

V svojem poslednjem pastirskem listu priporočajo preč. Briksenski knezoškof svojim vernikom, volilno pravico prav vestno porabiti ob bodočih volitvah. Kar velja vernikom na Tirolskem, velja tudi slovenskim, torej posnamemo poglobitve stvari iz omenjenega pristrčnega pastirskega lista.

„Vedite se“ — učijo višji pastir — „kot zvesti otroci kat. cerkve ne le doma, marveč tudi v javnem življenju. To naj velja posebno ob bodočih volitvah v državni zbor. Sedaj stojimo na prav resnem obratniku avstrijske zgodovine. Izročite prihodnost le možém, kateri so prepričani, da tudi modrost v državnih rečéh iz Boga izvira, ki je sam izrekel: „Po meni (z mojo pomočjo) vladajo kralji in sklepajo postavodajalci, kar je prav.“ (Prigov. 8, 15.) Izročite prihodnost možém, ki so za Boga, cesarja in domovino ednako vneti, katerih nikakor ni volja, zatajevati prvo v tem prelepem troglasju. Izročiti prihodnost možém, ki ne bodo pri obravnavi postav prezirali Boga, krščanstva in sv. kat. cerkve! To je tem bolj potrebno, ker se je o državnej vsemočnosti začel razvijati nauk, pri katerem morajo prav oni, ki so najboljši državljani, ki hočejo v resnici Bogu dati, kar je Božjega, cesarju pa, kar je cesarjevega, vedno v vestnej britkosti živeti.“

Tega se hočemo tudi mi, katoliški Slovenci držati, ker bi v denešnjih državnih razmerah volilec očitno zoper Boga in nja sv. cerkev se pregrešil, ako bi svoj glas dal možu, kateri je le po imenu še katoličan, v dejanju pa pravice sv. cerkve zatajuje.

Blagri državnega nadzorovanja šol.

Kakor smo ob svojem času poročali, je pruska vlada nadzorovanje šol s tem pričela, da je vsem kateketom v poljskih pokrajinah ukazala,

krščanski nauk nemški učiti. Zoper to kruto posilstvo so preč. nadškof, grof Ledohovski, protestirali in poljska duhovšina je pastirju hvalo za to pogumno postopanje izrekla ter sklenila, otrokom poljske narodnosti kakor doslej v maternem jeziku krščanski nauk razlagati. V ta namen so kateketi otroke, ki nemški ne umejo, doma ali pa v cerkvah podučevali, kajti v državni šoli se poljska beseda govoriti ne sme. Vlada pa tudi tega ne trpi, da bi kateketi zunaj šole v maternem jeziku deco podučevali. V Ostrovu se je kateketu pod globo 50 tolarjev prepovedalo, v cerkvi razlagati krščanski nauk! — To je svoboda liberalnih oblizancev in pa — nemška kultura!

Stanje kat. cerkve na Švicarskem.

List iz Švicarskega 26. jun.

V Soloturnu so napravili rudečkarji 15. maja tabor, pri katerem se je zbralo, kakor poročajo liberalni listi, 8 do 10.000 ljudi. Tu so padale prav debele psovke na papeža, cerkveni zbor, okrožnice itd.; so se napravile resolucije, kako zadušiti svobodo krščanstva in posebno še kat. cerkve. To bi se naj doseglo po brezverskih šolah, po zapovedanem civilnem zakonu, po odgnanji papeževega poverjenika iz dežele in po zatrenju vsake škofije, katera ni po narodnem in republikanskem kopitu osnovana. — Vse to bi se naj vzelo v zavezni ustav (Bundesverfassung), katerega je zavezno svetovalstvo ravno prenaradilo ter ga hoče posebni skupščini v potrjenje predložiti.

Načrt tega zaveznege ustava meri na to, da se posameznim kantonom (okrajem) starodavna svoboda in samostalnost vzame in vsa oblast rudečkarjem v osrednjem (centralnem) parlamentu v roke spravi. Načrt še molči o vojaštvu, pravosodji in šoli, ker hoče vlada centralizacijo v teh zadevah bolj na tihoma, „po postavni“ poti pozneje izpeljati; za zdaj liberalnim svetovalcem bolj sodi hujskati s cerkveno-političnimi členki, kajti s tem se puhle glave najložje omamijo, in če je navstal verski razpor po kantonih, se nadja vlada večino dobiti za prenaradbo zaveznege ustava. Vse meri na najsilnejše preganjanje kat. cerkve. V ta namen bi naj služil člen: „Kdor (zmed škofov namreč in duhovnikov) brez privoljenja zavezne vlade na povelje tuje države ali tuje oblasti (to je radikalnem oblast rimskega papeža) na Švicarskem službo izvršuje, njega sme zavezna vlada iz dežele prognati.“ Če se ta člen sprejme, zamore vlada vsakega, poglavarju cerkve pokornega škofa ali duhovnika meni in tebi nič iz dežele pregnati, kakor je že storila z genevskim škofom. To je hvalisana svoboda na Švicarskem! Prekučeži in zarotniki vseh dežel najdejo tukaj pribežališča, doma činom pa kruta vlada žuga s prognanstvom, ako se drznejo zvesto spolnovati dolžnosti, ktere

jim naklada cerkvena služba v domovini, kder ima kat. cerkev pravico postavnega obstanka! (Konec prihodnje.)

Gospodarske stvari.

O živinoreji.

(Poduk v ljutomerski kmetijski šoli.)

Teleta za plemenaj se odgojujo takole:

Teleta naj so v zadnjič popisanim prostoru, ki naj bo za vsako tele 12—18 štirjaških čevljev velik, in pred letom naj se ne navezujó.

Vsaj prve 4 tedne naj se živi tele samo ob maternem mleku, — ziza naj. Od sedaj pa naj pije, da ne izdelava krave z buhanjem in grizenjem. Da se pa počasi vadi telečji želodček trše hrane, naj se mu daje precej po 4. tednu v jaslice suha otavica, da si igra ž njo. Do konca 6. tedna naj pije tele samo materno mleko, nemudoma potem, ko se je pomolzlo, da ima še vso prvotno, naravno živalsko toploto (30° R.) Dokler tele ni 6 tednov staro, naj dobiva tacega mleka vsaki dan $\frac{1}{6}$ teže svojega života. Za vsaki cent žive teže mora biti torej $16\frac{2}{3}$ funta., t. j. 6—7 bokalov mleka na den. Ako tehta tele poldrugí cent, zahteva tudi poldrugí krat toliko mleka.

Po 6. tednu naj se vtrga teletu vsaki dan polič čistega maternega mleka; na mesto tega pa mu treba dati polič opihanega (brez vrhnja) mleka, ki pa ne sme kisló biti, zgreto pa mora biti na 30° R. Ako bi tele sedaj uživalo skisano ali hladno mleko, moralo bi zboleti.

Ker se teletu med tem časom od dne do dne mlečno jedro (vrhnje) jemlje, moralo bi vsakako slabeti, kar bi zadrževalo nja rast. Da se torej teletu ne godi nič krivice, odškoduj ga s tem, da mu daš za vsak polič vtrganega pravega maternega mleka z vrhnjem lot razmehčanega lanenega semena. Ker tele rase, zahteva tudi vsaki dan več hrane; zato pa mu dajaj od sedaj posebej juhe iz ovsene moke. To se začinja s poldrugim lotom mōke na dan, in ta posebek rase od dne do dne tako, da dobiva tele pri odstavljenji od čistega in opihanega mleka vsaki dan 12 lotov. Po 12 lotov te ovsene mōke v juhi pa že dobiva tele, ko je staro kakih 11 tednov.

Dopisi.

Iz Maribora 3. julija. Nja Visokost, cesarjevič Rudolf, prišel je v Maribor ob 8. uri in na kolodvoru sprejet bil od c. kr. glavarja, mil. lavant. knezoškofa, mestnega župana, generala in drugih. — Prva pot bila je v stolno cerkev, kder je cesarjevič pred altarjem kratko molitev opravil. Potem si je ogledal pripravnico, realko in gimnazijo. Ljudstvo ga je povsod veselo sprejelo. Nekteri Mariborčani so se mu pa menda slabo pri-

kupili z nemškimi trobojnicami, ki kažejo ven v nemški „rajh“!

Iz Ljubljane 30. junija. (Občni zbor delničarjev Narodne tiskarne.) (Dalje). V svojem nadaljnem govoru skuša g. Grasselli še dokazati, da je občni zbor veljavno sklican, češ, da je bil v smislu §. 14 dr. pravil postavno v „Slov. Narodu“ razglašen, in da odbor nima dolžnosti, vsakega delničarja posebej povabiti. Vrh tega je vsak delničar po poslanih pooblastilih poizvedel za občni zbor, in dobil priložnost se ga udeležiti. Od onih 5000 goldinarjav, ktere gosp. Ravnikar omenja, on kot društveni blagajnik nič ne vé. Slišal je pa, da so Štajerski rodoljubi l. 1868 skupaj zložili 5000 gld., ki so po deficitih Slov. Naroda v prvih letih pošli. V računih Narodne tiskarne pa se ta svota nikjer ne najde, in društvo onim rodoljubom ni krajcarja povrnilo; če je kdo drugi to storil, ne vé.

Dr. Vošnjak opominja, da je bilo že pri ustavljanju občnem zboru povedano, da prvi ustanovniki za svojih 6000 goldinarjev, ki so se potrošili za „Narod“, nobenega povračila niso dobili, da je torej nesramno, ako se o tem zopet odgovor tirja. (Velik nemir in mnogi klici: Oho!)

Dr. Poklukar interpelira, kaj je s Tomšičevim spominkom, in kje so denarji, ktere je narodna tiskarna nabirala?

Dr. Ahačič odvrne, da to ne spada k občnemu zboru delničarjev in g. Grasselli še pristavi, da denar ni nabirala tiskarna, ampak opravništvo „Naroda“, ktero je nabrani denar izročilo dotičnemu odboru pod predsedstvom dr. Kocelija.

G. Rapoc, kteri je tudi ud omenjenega odbora, na to reče, da je denar on prejel in na obresti naložil.

Za njim poprime g. Klun besedo in pritrjuje g. Ravnikarju, da so se pri sklicevanji obč. zbora velike nerednosti godile, ker niso delničarji medčasnih listov ne dobili ne vložili pri blagajnici, kar jim še le pravico glasovanja zagotavlja. Kakor zahteva §. 26., bi se morali letni računi in bilance pri občnem zboru delničarjem na ogled postaviti, kar se ni zgodilo. Prečitali ste nam nekatere številke, ki smo jih proti pozabili, in naše društvo z veliko pohvalo povzdigovali. Pa pri takih podvzetjih, kakor je g. dr. Vošnjak nedavno v nekem zboru rekel, „ni dobro samo solučnato stran kazati, senčnato pa zakrivati“. In ravno ta senčnata stran je pri Narodni tiskarni menda kaj temna. Še včeraj, kakor se je po mestu govorilo, ste si prizadevali, račune skupaj sestaviti, in jih niste mogli, ker je zmešnjava menda tolika, da nikjer take ni. In ta govorica utegne resnična biti, ker nam danes ničesar predložili niste. Ali ravnate po mislih g. dra. Vošnjaka, ki je neki rekel, da delničarjem ni treba vsega vediti? — Tudi pri „Slov. Narodu“ se mi ne zdi vse tako lepo in gladko, kakor je g. dr. Vošnjak poročal. G. Vošnjak sam je obstal, da je „Narod“ potrošil

onih 5000 goldinarjev, ktere so Štajerski rodoljubi velikodušno darovali. Od tistihmal začel je „Narod“ vsaki dan izhajati, in vse je v ceni poskočilo: papir, delalci, plača za urednika. Število naročnikov pa se je primerno le malo pomnožilo, naj ima tudi okoli 950 naročnikov, kakor g. Vošnjak trdi. Če je tedaj Narod že takrat, ko je le po trikrat na teden izhajal, 5000 ali 6000 gold. podpore potreboval, kdo Vam bo na besedo verjel, da bi bil zdaj aktiven? Meni se temveč dozdeva, da „Narod“ kakor je poprej onih 5 ali 6000 gld. požrl, tako tudi zdaj životari ob delniškem kapitalu in da bode v nevarnost pripravil naše delniško društvo. Pa naj bi že bilo! z veseljem bi žrtvali potrebno mu podporo, da bi le list zares tudi tirjatvam slovenskega naroda ustrezal in zadostoval“! (Nekteri glasovi: Popolnoma zadostuje!).

Nijeden odbornikov se ni oglasil, da bi to, kar je g. Klun očital, res ne bilo; le zavoljo začasnih listov je g. Grasselli rekel, da tudi gosp. Klunu velja odgovor, ktereга je o tej reči že g. Ravnikarju dal. G. Vošnjak pa je hotel gosp. Kluna z osebnim napadom zavrniti. „Prav me veseli“, je rekel, „da se g. Klun denes tako živo interesira za Narodno tiskarno, ktero je nekđaj v Vaterlandu „Schwindel“ imenoval. (Hrup in nemir).

Klun: G. Vošnjak, bodite tako dobri in pokažite mi oni list „Vaterlanda“ in oni dopis, v katerem bi bil jaz Narodno tiskarno „Schwindel“ imenoval. Dokler pa tega ne storite, izrečem očitno, da ste nesramen obrekovalec in lažnjivec.

(Po teh besedah vstane strašansk ropot). G. Vošnjak plane na kviško, preti s pestmi g. Klunu ter kriči: „In vi ste —!“ Vsi vprek začno vpiti, pa g. Zarnik prevpije vse in rohni: „Dá, v „Vat.“ nas zmirom obirate in zdaj ste prišli škandal delat. Novice so Vas že pred tremi tedni napovedale, da boste to storili“.

G. Klun: Mi nismo prišli škandala delat, ampak potezovat se za svoje pravice. Mi imamo tukaj ravno toliko govoriti, kakor vi; dajte nam le račun od svojega oskrbovanja, in nihče Vam ne bo ničesar očital.

Dr. Vošnjak: Besedo vzemite nazaj!

Klun: „Dokler ne dokažete, kar ste rekli, besede nazaj ne vzamem“. Zdaj se hrup na novo začne. Nekteri g. Vošnjaku očitajo: To je nesramno; z vami ni zborovati. Mnogi delničarji vstanejo, eni pri tej priči zbor zapusté in še drugi hočejo za njimi.

(Konec prih.)

iz ljubljanskega okraja, 27. junija. Od kar se je „Slov. Narod“ iz Maribora k nam v Ljubljano preselil, se je menda preobjedel, ker se tako čudno vede. Zdaj ima z „Novicami“, zdaj z „Gospodarjem“, drugokrat zopet z „Danico“, „Glasom“ in celó z „Brenceljnom“ posla, ter grize vedno okoli sebe, v najvešjem času pa naravnoč osebe poštnjakov in urednikov napada, menda zato, ker stvari ni kos. To je grda razposajenost in znamenje napuha, ki bi rad na vrhuncu

prikobacal. — Gospôda „Narodova“! S tem si ne boste zaupanja pridobili, da naše poštene časnike (sebično) grđite in mahajé po „klerikalcih“ našim nasprotnikom vodo na mlin napeljavate. Verjemite dragi rojaki, da „Narodovo“ bitje po vrhuncu hrepeni; zato v svoji strasti nad „domačimi in tujimi sovražniki“ toži. Ni mi znan „Slov. Gospodar“; vendar pa mora že pošten časnik biti, ker ga „Slov. Narod“ z „Novicami“ vred napada. Vem, da bom mačku na rep stopil, in da bo kaki duhoven zá-me obrekovan, ker „mladi“ Narodovci mislijo, da je drugo že vse brezversko. In če bi tudi res že tako žalostno bilo, mar mislijo liberalci, da bodo oni tisto zaupanje uživali pri ljudeh, kakor ga zdaj duhoven in drugi pošteni katoličani? — Nikdar ne! ampak razkolništvo bodo skuhal, potem jo pa potegnili z Dežmanom in Pirkerjem v odpadno goró, kjer vsacega slovenskega odpadnika prevroče krvi obilno plačilo čaka!

V imenu več „Narodovih“ naročnikov:
V., kmet.

iz Marenberg-a, 1. julija. (Konrad Seidl in volitve v okrajni zastop.) Razpisane so pri nas nove volitve v okrajni zastop, ki se imajo 14. t. m. vršiti. Dotični razglas se je že vsim občinskim predstojnikom razposlal, v katerem se jim ob enem tudi naroča pridno nabirati zaupnih mož Seidlnove baže in skrbeti, da se obilno kmetov pri ti priložnosti zbere, ker se hoče po dokončanih volitvah v okrajni zastop Konrad Seidl, kamški strah, kmetskim občinam predstaviti kakti kandidat poslanstva v državni zbor.

Kmetje pazite! Seidl, naš stari znanec in neprijatelj, se nam hoče zopet za poslanca vsiliti s pomočjo našega okrajnega uradništva; rad bi zopet 10 gld. iz naših žepov vsak dan služil. Kolikor je našega zaupanja ali nezaupanja vreden, nam dovolj kažejo zadnja leta, ko je kakti deželni in državni poslanec pri vsaki priložnosti tam, kjer se je odločevalo o naših pravicah, o našem blagostanju, o naši veri, nasproti glasoval v zvezi s svojim tovarišem Fricetom! To imamo črno na belem, ako bi hotel Seidl temu oporekati. Ko je pred dvema letoma za poslanstvo v deželni zbor kandidiral v kompaniji s Brandstetterjem, je skoval nemškutarsk oklic do svojih volilcev, v katerem je med marsikterimi psovkami, ki jih je na katoliško duhovščino metal, terdil: da med narodi v Avstriji ni treba sprave. Sami čutite, kako treba nam je mira in sprave, ako hočemo še Avstrijanci ostati in srečno živeti; treba toraj tudi, da se vsakemu narodu da, kar mu gre, da se spoštujejo njegove narodne in katoliške pravice. Mož, ki naših pravic ne spoštuje, nikakor v naš prid delat ne bo; ovca si ne jemlje volka za varha, mi pa ne tujeza za poslanca, ki naših potreb ne pozna, ali jih poznati neče. Kamničani se bajé že za ušesi praskajo, kakor sim od nekega veljavnega moža slišal, da so si

kedaj Seidlna za predstojnika volili; vrh tega, da se jim povsod škoda in krivica godi, on nad njimi gospodari, kakti turšk paša in od tod nja primek „kamški strah.“ Ni dolgo, kar je dal šolo zapreti, ko bi se imeli otroci zarad blagoslovjenja novega šolskega bandera v šoli zbrati in od tod se v cerkev podati.

Kdor bi naši domovini in sv. cerkvi nevarnega človeka kakti poslanca priporočal ali celó volil, bil bi izdajalec svoje domovine, sovražnik sv. cerkve, ktero na vso moč črti in preganja ona stranka, kterej Seidel služi.

Kadar tedaj pride čas volitev, volite si moža za poslanca, ki se vam bo od one stranke priporočal, kateri je blagostanje, mir in sprava med narodi in sv. vera na sreči; ne poslušajte onih podkupljenih zapeljivcev, ki le razdor delajo, ljudi s praznimi obljubami slepijo, ali pa z neumnimi lažmi strašijo!

Za poduk in kratek čas.

Gospóski frajmavrar, pa kmečki kristjan.

(Dalje.)

Iz bližnjega mesta pridrdrajo lahke kočije. Pri železnih vratih postojé. Zdajci posmukajo iz kočij v črne plajše zavite osebe, podobne ponočnim strahovom. Težka vrata se jim takoj odprejo, za njimi pa zopet varno zaprejo. Toda vsi ponočni obiskovalci samotne hiše se niso pripeljali. Mnogo jih je prišlo peš. Nekoliko potrkajo in vrata se jim odprejo. In hitro za tem, ko je poslednji prišlec vstopil v prostoren vrt, se zasveti svetla luč iz vseh oken prvega nadstropja. Vendar nobenega glasú ni slišati, kateri bi zunaj stoječim poročeval, kaj se neki nočoj v čudni hiši godi.

Po dva, tri, po pet in po šest moških osov stopa po vrtnih potih, z drobnim peskom nasipanih. Gibljejo se nenavadno urno in naglo, kakor da bi se jim ludo mudilo. Nobeden ne spregovori. Prišedši v vežo, hitijo v nadstropje po krasnih stopnicah iz rezanega kamna, prevlečenih s pisanimi sagi ali preprogami. In kmalu se zgubé vsi v razne sobe, ki se na mostovžu vrstijo na desno in levo.

Med tem so prižgali mnogo sveč na kristalnem, mnogoročnatem svečniku, kateri v prostorni dvorani od stropa visi. Pod njim je dolga in široka miza, ogrnena s črno sukno. Sredi mize je položena čudno pobarvana škrinjica. Iznad te škrinjice se po dvorani grdo in pošastno reži — mrtvaška glava. Tudi slike in malarije po stropji in stenah so čudne in nenavadne. Iz stropa te gleda v velikem kolobarji narisano solnce. Po stenah je naslikana mnogovrstna ropotija. Največ je zidarskega orodja: ometača, kladvo, zidarski klepači, motozi, plajbe, kotométniki. Zraven teh se vidijo: orjaška pisalna peresa, skrižani meči, odprte bukve z nerazumljivimi črkami, jagnje s križem, bčelni koši ali ulji, polumeseči, zemljina obla ali krogle, nage podobe človeške sred plamečega ognja. Človeku se kar

lasje ježijo, nemirna groza mu leze v osrčje; zdi se mu, da pošastni krilači peklenškega oblastnika plahutajo po dvorani in okoli ušes.

Zdaj zabrenči trikrat cvilečega zvončka glas. Na vseh stranéh se odpirajo dveri, in v dvorano vstopi počasno in molčé kakih štirideset mož. Nobeden ne govori in ne pogleda drugega. Vsi stopajo naravnost pred črno mizo ter se mali škrinjici z mrtvaško glavo nizko priklonijo. Potem se vsedejo. V rokah držijo zidarsko orodje: ometačo in klepač. Vsi so enako oblečeni. Vsak tiči v prostrani, črni, sukneni, dopetni hali. Vsak je prepasan z belim usnjatim prepasom (šure). Ta jim sega od oprsja tujan do kolen in je z mehkim jermenjem okoli vratú in ledovja okusno pripet.

Akoravno so pa ti možje prepasani s zidarskim prepasom in oroženi z ometačo in klepačem, se jim vendar kmalu vidi, da niso nikoli s pravimi zidarji zidali. Jihovi pripasi so vsi snažni in beli; od apna in peska še najmanjše trohice ni videti. Tudi njih roke, bele in nježne, bliščeče se zlatih prstanov, niso nič podobne žulatom rokam zidarjev. Nekateri bistro gledajo skozi v zlato okovana očala. Lica jim tudi niso nič ogorela in ne kažejo sledu težaških opravil; eni so blede in suhi, drugi pa tolsti in dobro rejeni. Marsikateri ima trebuh, da ga je komaj pod predpasnik spravil. Vendar suhih je med njimi več kakor tolstih. Vsi so že bolj priletni. (Dalje.)

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Na Dunaji je zdaj nemška cesarica, ker cesar k razstavi — vsaj za zdaj — priti ni mogel. Pri vsem tem pa ima razstava neko posebno nesrečo. Od 2. maja do 20. junija je vstopnina samo 499.870 gld. vrgla. Stroški so pa veliki; kako se bodo torej splačali milijoni, ki jih je razstava državno blagajnico stala.

Cesarjevič Rudolf potuje v Celovec, kder so bode ponovljeni spominek Marije Terezije slovesno odkril. V ponedeljek je prišel v Gradec, v četrtek pride v Maribor, kder se bo par ur mudil in si šole ogledal.

Kakor potres, gre borzni polom naprej po deželah. Ravno je gorenje avstrijska trgovinska banka sapo zgubila. Dunajski liberalni „N. W. Tagbl.“ pravi: „Zdaj se maščuje, da je (ustavaška) politika v prebližnji dotiki bila z borzo.“ Dun. borza je pomagala bankam, banke pa ustavakom pri volitvah, in zdaj vseh skupaj lasje bilé! Pokazalo se bo skoro povsod, kako zapravljivo da liberalci gospodarijo.

Štajersko. Dr. Prus — mislili smo, da je Brus — naznanja v „Tgsp.“, da tudi od „pravne“ stranke kandidature ne prevzame. No, čas rani, čas leči.

Novino poročajo, da hoče vlada preč. kanika Paka v Mariboru za ljubljanskega škofa

predložiti. Ker nam č. gospod o tem nič povedal ni, ne moremo novice ne potrditi, ne tajiti.

Vnanje države. V sedaj nemški Alzaciji in Lotaringiji je prebivalstvo prav jasno pokazalo, kako da nove, nemške oblastnike ljubi. Pri volitvah v okr. zastope so namreč povsod zmagali možje francoske stranke, v Štrasburgu so pa še nalašč volili tiste, ktere je Bismarkova vlada strahovala.

Važna novica se poroča iz Ruskega, da so namreč Rusi glavno mesto Kivo, ki šteje kacic 20.000 duš, vzeli in da je deželni gospodar — kan zbežal. Vojske je torej konec; utegnejo pa nove rvanjke navstati, ako si Rusi deželico prisvojé.

Na Italijanskem je ministerstvo odstopilo, ker je zbornica zavrgla vladne predloge, kako davke povišati, da se strašanski državni stroški nad tisoč pet sto dva in petdeset milijonov lir (nad 620 mil. gld.) polové. Tedaj tudi tej državi oranje cerkvenega premoženja blagoslova ne donaša.

Karlisti na Španskem so eden oddelek vladine armade nenadoma napadli in potolkli; kar je še živega ostalo, razpršilo se je na vse strani.

Razne stvari.

(*Plohe in potresi.*) Iz mnogih krajev poročajo novine o strašni plôhi, ki je bila na praznik sv. Petra in Pavla. Na Dunaji so na mnogih krajih namah jezera navstala, ker voda pri silnih nali-vih ni mogla po kanalih odtekat. Ljudje so morali iz hiš bežati, ker je voda vse prostorije ob tleh poplavila; škode je neizmerno veliko, nekoliko hiš celó razdrtih! Posebno veliko škode napravila je ploha v razstavnih prostorijah, ker je od vseh strani noter teklo, tako da se mnogo dragocenih reči več popraviti ne da. Istega dne zjutrej se je valil močen potres od italijanskih pokrajin proti Kranjskemu do Ljubljane. V Felletti pri Conegliani se je zrušila cerkev ter je 38 oseb smrt storilo. Tudi po drugih krajih je bilo enacih nesreč.

(*Poljudnost prav dober kup.*) G. Seidl je ravno razposlal županom mariborskega okrajnega zastopa okrožnico, v ktorej jih nagovarja, v porazumljeni z okrajnim zastopom ugovarjati tarifi deželne komisije zastran določenega čistega prihodka od orala. Vprašamo: kje pa je g. Seidl, glava prejšnjega in sedanjega okr. zastopa, poprej bil, ko je okr. komisijon tako visoko postavil čiste prihodke, da je celó dež. komisijonu predebelo bilo ter je tarifo znižal. Vsaj so 4 možje iz okr. zastopa v komisijonu bili in je g. Seidl vediti moral, kako da cenijo. Zakaj se je še le zdaj oglasil? Zakaj? Zato, ker se volitve bližajo, ob kterih se bo treba bahati, kako da se S. za gmotne koristi ljudstva briga. Lisice!

(*Ljutomerska čitalnica*) imela je 29. jun. v Križevcih prav lepo veselico na Hrastovčevem travniku. Govorili so gospodje: Kukovec o potrebi društvenega življenja v sedanjem suboparnem

času; B. Pernišek o zgodovini Slovencev; Mohorič o napredku v kmetijstvu; Lapajne in mladenič Štuhec sta deklamovala. Potem je bil ples in tombola.

(*Kat. polit. društvo v Konjicah*) ima 6. nedeljo po Bink. t. j. 13. t. m. na g. prvomestnikovem domu svoj občni zbor. Začetek je ob pol štirih popoldne. Naj iz vsake okolice nekaj udov pride k zboru, ker se bode o imenitnih rečeh dogovarjalo. Zapisovalec.

Račun „kat. tiskovnega društva“

o b koncu drugega društvenega leta, to je, konec marcija 1873.

Dohodki:

1. Tiskovnega društva:

Letniha deležnikov in podpornikov	1653 gl. 35 kr.
Za prodane iztise lanske brošure	42 „ 80 „
Darovi za izdajo le- tošnje brošure	170 „ — „
Skupaj	1866 gl. 15 kr.

(Darovali pa so: mil. knjez in škof 50 gl. — Župnik Dvoršek 50 gl. — Dekani: Bruner 20 gl. — Žuža 15 gl. — Reje 12 gl. — Kapl. Janžek 3 gl. — Mihael Herman 10 gl. — Dr. Muršec 5 gl. — Še nekdo 5 gl.)

2. „Slovenskega Gospodarja“:

Naročnina vplačana od 12. aprila 1872 do letošnjega ob- čnega zbora	2150 gl. 98 kr.
Inserati	175 „ 92 „
Skupaj	2326 gl. 90 kr.

Vseh dohodkov: 4193 gl. 05 kr.

Potroški:

1. Tiskovnega društva:

Tisek letošnje bro- šure	284 gl. 85 kr.
Vezanje te brošure	30 „ — „
Manjši zlasti poštni potroški	14 „ 50 „
Skupaj	329 gl. 35 kr.

2. „Slovenskega Gospodarja“:

Tisek s kolekom in ekspedicijo	2500 gl. — kr.
Vredništvo, opravi- ništvo, dopisnikom, korektura, poštné marke, knjige in časopisi, koleko- vanje inseratov in drugi manjši zlasti poštni potroški	1297 gl. 59 kr.
Skupaj	3797 gl. 59 kr.

Vseh potroškov 4126 gl. 94 kr.

Ako se od splošnih dohodkov . . . 4193 gl. 05 kr.
 odštejejo splošni potroški . . . 4126 „ 94 „
 ostaja . . . 66 gl. 11 kr.
 Temu je prišteti ostanek lanskega leta 1124 gl. 98 kr.
 Stan društv. denarnice ob koncu
 2. društv. leta: 1191 gl. 09 kr.

Ta znesek, v kterega je všteta vplačana naročnina in deležnina za 3. društveno leto, se je po spričevanju računskih pregledovalcev ob času sklenjenega računa istinito nahajal deloma v gotovini, deloma v Mariborski hranilnici in Graški eskomptni banki.

V tem, ko društveni odbor letni račun priobčuje, se v imenu društva zahvaljuje vsem dobrotnikom, podpornikom in prijateljem društva in „Slov. Gospodarja.“ Na tolažbo in spodbujajo jim pove, da v tem, ko je prvo društv. leto končalo s pomanjkanjem, je končalo drugo, če tudi ne z dobičkom, vendar pa brez pomanjkanja, da se je tedaj

stanje dosti zboljšalo. Vendar pa jim daje pomisliti, da kakor račun kaže, „Sl. Gospodar“ pri vsem tem, da ima že lepo in vedno še rastoče število naročnikov, v svoji sedanji obširnejši obliki in pri sedanji draginji tiska in papirja le s pripomočjo društvenih deležnikov po takó nizki ceni izhajati zamore. Zató ponavlja odbor svojo vljudno prošnjo, da deležniki in naročniki, ki so za 2. društveno leto še kaj na dolgu, to reč poravnajo; — da si prizadevajo rodoljubi pravne stranke pridobiti „Gospodarju“ vsepovsodi še novih naročnikov; — in da ne le dosedanji deležniki društvu zvesti ostanejo, ampak mu še novi pristopijo. Bog nam bode povrnil, kar žrtvuemo za brambo pravice in resnice, in skoz to za srečo in blagor našega naroda in naše domovine.

Odbor „kat. tiskovnega društva“.

V Mariboru, dne 27. junija 1873.

Tržna cena pretekli teden	V Mari- boru		V Ptujju		V Celju		V Varaž- dinu	
	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.
Pšenice vagan	7	60	7	—	7	—	6	45
Rži	4	50	4	70	4	20	4	30
Ječmena „	3	80	3	60	4	—	3	—
Ovsa „	2	20	2	40	2	60	2	—
Turšice (koruze) vagan	4	60	4	40	4	—	4	20
Ajde „	4	20	4	40	4	—	4	20
Prosa „	4	—	4	—	4	—	3	6
Krompirja „	2	—	1	60	2	—	1	—
Sena cent	1	50	1	80	1	20	1	—
Slame (v šopkih) „	1	40	1	80	—	80	1	40
„ za steljo „	—	90	1	—	—	60	—	—
Govedine funt	—	30	—	30	—	32	—	24
Teletine „	—	29	—	28	—	28	—	24
Svinjetine „	—	31	—	30	—	40	—	30
Slanine „	—	35	—	36	—	38	—	36

Loterijske številke:

V Trstu 28. junija 1873: 34 61 59 6 22.

Prihodnje srečkanje: 12. julija.

Najnovější kurzi na Dunaju.

	fl.	kr.
Zedinjeni drž. dolg (100 gl.) 4 gld. 20 kr. %	67	45
Upne (kreditne) srečke po 100 gl. prvotne vrednosti, brez obresti, pa s 4kratnim srečkanjem	175	—
Ažijo srebra	108	—
„ zlatá	5	23

Puške po nizki ceni. 2—2

Iz Damaska lefošé (Lefauchaux) dvocevka po 29, 32, 34, 35, 38, 40 do 70 gld. — Dvocevka, ki se od spredej baše: 18, 22, 25, 27 do 30 gld. — Dvocevka z risanimi cevi in z bržčekom 24, 26, 28 do 30 gld. — Dvocevka nerisana 11 gld. 80 kr., 13, 14, 15 do 16 gld.

— Enocevka 6 gld. 50 kr., 7 gl., 7 gl. 50 kr.
 — Revolver šeststrelni 8, 10, 12, 14, 16, 18 do 25 gld. — Pištola dvocevka 2 gld. 20 kr., 2 gld. 50 kr., 3, 4 do 7 gld.; enocevka 1 gld. 30 kr., 1 gld. 50 kr., 2 do 3 gld. — Kapselnove puše, Šajbaršče puše, nabijavnice, patrone (naboje) itd., po **nizki fabriški ceni** in po poštnem povzetju (Nachnahme) priporoča

Matej Soršak,
 v Kropi na Gorenjskem (Krain).

☛ Kdor denar naprej pošlje, dobi provizijon. ☛

Priporočilo.

Podpisani naznanja čast. občinstvu, da ima po **najnižji ceni** na prodaj: Prav dobro zmletih **oljnatih barv, firnaža, terpentina, laka, suhih barv** vsake vrste, kakor tudi vsakoršnih **ščetink** (penželjnov).

H. Billerbek,
 malar in lakirar v Mariboru,
 koroški ulici šte. 227.

3—3

Nova kupčija.

S tem naznanjam p. n. občinstvu, da sim na tukajšnjem tržišču pričel novo kupčijo **z galanterijskim, drobnim- in norimberskim blagom.**

Naj bode moje podvzetje dobrovoljnosti vaše priporočeno.

Z odličnim spoštovanjem

Ivan Pucher.
 Maribor, v gospóski ulici,
 v Pajerjevi hiši.

4—6

Odprto pismo

gospodu dru. Vošnjaku.

V štev. 145. „Sl. Naroda“ ste napadli osebo obče spoštovanega in slov. ljudstvu priljubljenega g. Hermana ter ga opisali tako razžaljivo, da se mora napad resno in odločno odbiti. Da nam ne boste zopet očitali „zagrizenosti“, ne rečemo ne besede o tem, da ste tudi osebo „Gospodarjevega“ urednika napadli, namesto da bi s tehnimi razlogi spodbili nam stališče. Ker zastopa naš list koristi slov. ljudstva, nam je naravno dolžnost, potegniti se za moža, katerega osebo in značaj pred svetom ovajate.

V štev. 145. „Slov. Naroda“ pišete: „Prišli smo tedaj do očitnega razpora in to samo zaradi prenapetosti in nestrpljivosti g. Hermana. . . Zedinjeni smo delali dosti let Slovenci posvetnega in duhovskega stanū.*) . . . Nismo se pulili za programe, ker smo vsi nosili v srci in delali za narodni program. — In zdaj? Kamor pogledamo, vidimo razdraženost in razpor. In kdo ga je proizročil? G. Herman, . . . ki na nezasliščan način našo**) slovensko štajarsko duhovščino, s katero so posvetni narodnjaki toliko let v lepem miru živeli,***) hujska proti posvetni inteligenciji.“ (Sic!)

Po naših mislih ne zasluži ta abotna zatožba, ki spominja na basen o volku in jagnjetu, da se zavrne; le da se stvarno stanje na vse strani pojasni, hočemo odgovoriti.

S to pritožbo ste stopili pred svet, ker je g. Herman 22. junija v Celji predsedoval skupščini, katera Vas je — zatajevaje sama sebe — z ozirom na takó potrebno složnost vljudno povabila, da pristopite k pravnej stranki, naj bi konservativni Slovenci Vašo kandidaturo podperati zamogli.

„Razdraženosti in razpora“ ni g. Herman kriv. Kaj da je tega krivo, povedal je kratko in jasno „Slov. Gospodar“ v prvem članku štev. 26., kder berete: „Svet je zgubil pravo središče, ker se je krščanstvu izneveril ter sebičnosti zapadel; zatorej ni več edinosti, ljubezni in mirū.“ — Kjer ni vere, tam ni pravičnosti!

Razpor med narodnjaki slovenskega ljudstva je še le od nekaj let sem, in tega ste najbolj Vi krivi. Pripoznati morate, da odkar g. Hermana poznate, svojih načel spremenil ni. Kat. cerkev in narodnost bili ste mu vedno svetinji, katerih se dotakniti nihče ne sme. V tem njemu sloven-

*) Lepa edinstvo to, da „Narod“ od časa svojega obstanka — s prav redkimi prenehleji — konservativno stranko zbada in psuje; da ste predlanskim kandidaturo Kosarjevo zavrtno podkopavali itd. itd. Vredn.

**) oh, g. doktor! ona pač ni več Vaša! Vredn.

***) Eden Vaših največih prijateljev je pa v javnem lokalu izrekel: „Jaz sovražim popa do črnega groba!“ — Isti se je v Celji po zadnjih volitvah, ko sta narodna kandidata le s pomočjo duhovnikov zmagala, tem grozil: „Mi vas ne potrebujemo več, ampak se uravnava na demokratični podlagi!“ — Zares, precartani mir med duhovščino in posvetnimi narodnjaki! Vredn.

sko ljudstvo nikdar oporekalo ni. Nja program bil je vedno program ljudstva, katero ga je tolikokrat s svojim zaupanjem počastilo. Ni se torej on spremenil, kakor tudi ni on ustvaril liberalne, cerkvi nasprotne stranke, ktere poprej v slovenskem ljudstvu bilo ni. „Novega“ programa ni on napravil, pač pa Vi, kajti program „pravne“ stranke je prvobitni program slov. ljudstva, ki je katoliško, in s katoliško cerkvijo in krščanstvom pométati ne pusti.

Program „pravne stranke“ nič druga ni, kakor program državopravne opozicije ali federalistične stranke, čije program pripoznavate tudi Vi. Če se zdaj temu programu ustavljate, ker ga razglašate „pravna stranka“, zamore edini uzrok le ta biti, ker „pravna stranka“ krščansko stališče naglasuje. Ni res, kar Vi trdite, da je ta program izključljivo „nemšk“, kakor tudi cerkev ni ne nemška, ne slovanska, nego vseobčna — katoliška; to je program vseh poštenjakov v Avstriji, bodi si ktereга koli naroda.

Ni res, da program „pravne stranke“ reakciji (starokopitarstvu) in absolutizmu pot gládi, nasprotno je resnica, kakor se vsak lahko prepriča, ki program pazljivo bere. — Tudi ni res, da bi ta program nasprótoval ožjemu, „narodnemu“ programu, marveč ga še podpira, kakor je „Gospodar“ že večkrat dokazal. Ali pa imate morebiti armado, da svoj posebni program „zedinjenje Slovenije“ namah zvršite in na Dunaju pogodbe mirú diktirate? Ako pa potrebujete v tej reči zaveznikov, ki bodo glasovali za nas, kje jih boste našli: pri stranki popolne ednakopravnosti, ali pa pri ustavaški, liberalni stranki?

Menda se spominjate, kar se Vam je l. 1871 v praškem federalističnem shodu reklo, da se je namreč za ministra Hóhenwarta o ustanovljenji, alj prav za prav o ponovljenji „Ilirskega kraljestva“ govorilo, v ktero bi spadali tudi Koroški in Štajerski Slovenci, ter bi se uresničil Slovencev „narodni“ program. To so namerjavali možje „pravne stranke“, kajti veljaki, ki so tačas v prid Slovincem tako govorili, spadajo zdaj k „pravnej stranki.“ Znano Vam tudi utegne biti, da se je federalistični list „Vaterland“ že večkrat v smislu zedinjenja vseh Slovencev izjavil.*) Ni tedaj res, da bi možje „pravne stranke“ političnemu zedinjenju vseh Slovencev nasprotni bili; torej tudi res ni, da bi se mi, ki spadamo z najboljšim prepričanjem k tej stranki, „narodnemu“ programu bili izneverili.

Da pa vseobčna „avstrijska“ stranka posebnih želj v svoj program vzeti, da izključljivo „narodnega“ načela za podlago državnega osnovanja postaviti ni mogla, ker bi s tem razpad skoro vseh dežel in cesarstva samega na

*) Kar tu in tam kateri dopisnik v omenjenem listu govori, se ne sme kot izjava uredništva in lastnikov lista smatrati. Vredn.

svoj prapor bila zapisala, to boste kot politikar sami lahko previdili.

Kdo da pri nas prav za prav vodo kali, se bo videlo tudi iz naslednjega. Bil je g. Herman od začetka, kakor Vam je znano, za osrednji volilni odbor v Ljubljani, toda le pod tem pogojem, da se Vi, ki ste pravi začetnik tega odbora, s konservativnimi Slovenci pogovorite. Se-li je to zgodilo? Nikakor ne! *) Vaš centralni odbor je sklenil in obljubil, da hoče za kandidata, ki si ga vsak okraj sam postavi, delati. Vi pa in „Narod“ in ves centralni odbor še omenili niste tega, da je ptujski volilni odbor g. Hermana za kandidata si postavil! Nasproti ste pa, kakor vemo iz celó gotovih virov, v ptujski volilni okraj pisarili, da se naj Hermanova kandidatura spodbija, in v tem smislu delate v enomér spletke proti njemu. V celjskem shodu ste mu skušali nasprotnega kandidata postaviti, ga ovajati, da je nasprotnik napredka in šole, naj bi gg. učitelje proti njemu naščuvali. Gospodu Hermanu Vi drugega očitati ne morete, kakor da on v konservativnem oziru drugo pot hodi kot Vi. Se-li zaradi tega opravičiti da, kar Vi proti njemu počenjate? Bode li slovensko ljudstvo Vaše spletke odobrilo?

Vse Vaše delovanje drugega sadú roditi ne more, kakor da se ljudstvo zmede in da se upliv duhovščine pri njem zatere. Ste pa tudi pomislili, kakošne nasledke da mora to imeti? Če Vi vpliv duhovščine na ljudstvo zatirate, podkopavate ob enem národnost, za katero navidezno toliko gorite. Vsak poštenjak namreč, in v prvi vrsti duhovnik, se mora z nevoljo obrniti od ljudi, ki hoté častito duhovščino le kot sredstvo rabiti za svoje namene, velikih koristi (interesov) pa, katere v imenu kat. cerkve duhovščina zastopa in katere narod nad vse čisla, ne poznate in stanovitno odbijate.

Dasiravno so udje tiskovnega društva v Mariboru pri obletnici 13. maja t. l. odločno in enoglasno Vaše postopanje obsodili, je vendar ravno g. Herman posredoval nasvetovajé, da bi se — gledé na potrebno slogo v narodnem taborišču, kakor tudi gledé na to, kar ste dosle za narod storili in žrtovali, Vaša kandidatura v celjskem okraju zagovarjala, ako namreč odstopite od svojega, cerkvi nasprotnega vedenja. Dobro znate, da je g. Herman Vam pisal o tem, kakošen upor da je proti Vam, in da je hotel tudi v teh razmerah posredovati za Vas, ako se le hočete „pravnej stranki“ pridružiti. Znete pa tudi, kaj da ste

*) Bivši gosp. profesor Pajk je prišel po ljubljanskem shodu k uredniku „Gospodarja“ ter zagotavljal, da hoče „centralni odbor“ v Ljubljani povsod v odbore poklicati v ednakej meri konservativne in — liberalne Slovence. Že celjski skod 25. maja je pa pokazal, da hočete sami pri nas gospodovati. Vredn.

mu na to odgovorili. — Vaše sedanje hujskanje proti njemu odkriva to vsemu svetu!

Skupščine v Celji dné 22. junija ni g. Herman sprožil in tudi ne osnoval; tudi vabilu udeležiti se shoda, ni pritrtil. Še le po tem, ko je „Slov. Narod“, „Gospodarjevega“ urednika napadel in ž njim vso slov. duhovščino žalil, češ, da je urednik s „pravnim programom“ čisto osamljen, da posvêtna inteligencija po njegovih stezah noče hoditi, še le potem je g. Herman obljubil, udeležiti se shoda, ki je pokazal, da je zares ljudstvo na strani „Slov. Gospodarja“, ako le sliši prava načela, katera pa „Narod“ tako stanovitno zatajuje. In tudi v Celji je še skušal g. Herman pomirjevati ter je delal na to, da se Vam je v III. resoluciji prijateljska roka podala, naj bi se povrnoli na pot resnice in sloge. In skupščina — premagovajé britke občutke — sprejme sklep z ozirom na ljubo edinost; Vi pa ne storite ne enega koraka k porazumljenji!

Nasproti pa še v „Narodu“ zasmehujete ta zares blagodušni sklep zahtevajé, da ves svet v Vaš rog trobi ter v osodepolnem času verska načela utaji; in ker tega pošteni slovenski katoličani nočejo, grizete in napadate g. Hermana, češ, da je on — razpora kriv!

Proti komu prav za prav naskoke delate? G. Hermanu očitajte, da slovensko-štajarsko duhovščino proti posvetni slov. inteligenciji hujska, opominjate duhovščino in svarite pred Hermanom; v istem dušku pa naglašate, koliko da Vam je „na lepem miru“ z duhovščino ležeče. Slovensko-štajarska duhovščina in ljudstvo pa spoštuje g. Hermana prav zato, ker se kot poslanec v javnem delovanji nikdar ne sramuje načel, katere zastopa tudi duhovščina. Vaši udarci na g. Hermana padajo torej na duhovščino in na kat. ljudstvo, pitanje s „klerikalcem“ rani srca vseh poštenih Slovencev, ki protestujejo proti gdemu liberalizmu, ki se iz nemških liberalnih listov v „Narodu“ odceja ter širi med našim ljudstvom nazore, katerih poznalo poprej ni, ter si jih, če Bog da, prisvojilo ne bo, ker niso za nič!

Ni torej res, da bi g. Herman hujskal slov. duhovščino proti Vam, ampak Vi vzbujate splošni upor proti sebi, ker se v bitstvenih rečeh v nasprotje stavite s slov. ljudstvom. Popustite liberalne nagnjenja, postavite se na pravo stališče, na katerem je g. Herman kot zastopnik katoliških Slovencev, in vse razprtje bode konec! Da bi pa mi umolknuli in brezpogojno Vam osodo slovenskega ljudstva prepustili, tega vendar ne morete terjati od nas, ki smo Vam že mnogokrat v „Gospodarju“ razložili, zakaj da moramo od ljudskih zastopnikov v tej dobi zahtevati nedvornih poroštev tudi v cerkvenem oziru. Če poznate zvezo med našimi in med nemškimi liberalci v „rajhu“, nas bote umeli.